

МОРСЬКІ НАУКИ Сукупність наук. дисциплін, що вивчають різні аспекти природи Світового океану (фіз., хім., біол., геол.), називають океанологією. Інколи використовують термін «морезнавство» для виокремлення моря загалом або конкрет. моря як об'єкта дослідж. У зх. (переважно англомов.) літературі гол. терміном на позначення сукупності всіх наук про океани і моря є «**океанографія**», а «**океанологія**» — його синонім. Від 1940-х рр. окреме розуміння цих термінів закріпилося в країнах колиш. СРСР, зокрема й в Україні, відповідно до нього «океанологія» є заг. поняттям, а термін «океанографія» об'єднує лише фіз. та хім. складові океанології, тобто наук. дисципліни, що вивчають фіз. та хім. властивості мор. вод. середовища, закономірності фіз. і хім. процесів та явищ Світ. океану в їхній взаємодії з атмосферою, суходолом і дном. З огляду на поняття про оболонки Землі океанографія вивчає гідросферу морів та океанів, мор. метеорологія — атмосферу, мор. геологія — літосферу, а мор. біологія — біосферу. Інші М. н. й технології стосуються використання мор. довкілля людиною (судноплавство, суднобудування, мор. енергетика, розроблення корис. копалин, рибальство, аквакультура, будівництво гідротех. споруд тощо). Усі вони базуються на фундам. та приклад. знаннях, здобутих людством у межах осн. дисциплін океанології. До 1991 Україна володіла потуж. інфраструктурою мор. та океаніч. дослідж. (н.-д. установи, відповідні каф. університетів, бази даних, дослідниц. судна та підводні апарати, центри розроблення та виробництва вимірюв. техніки, мережа мор. гідрометеорол. станцій, засоби прийому та оброблення інформації від штуч. супутників Землі). Станом на 2013 мор. дослідж. в Україні займалися: Морський гідрофізичний інститут НАНУ та Біології південних морів Інститут ім. О. Ковалевського НАНУ

та їхні відділ. в Одесі; Мор. відділ. Гідрометеорологічного інституту Українського науково-дослідного; Морського рибного господарства та океанографії Південний НДІ та його відділ. в Одесі, Севастополі, Бердянську; Український науковий центр екології моря Міністерства екоресурсів України; Таврійський національний університет ім. В. Вернадського; Одеський національний університет ім. І. Мечникова та Одеський національний економічний університет; Гідрометеорол. центр Чорного й Азов. морів (Одеса); київ. н.-д. установи Відділ. наук про Землю НАНУ — Геологічних наук Інститут НАНУ, Геофізики Інститут ім. С. Субботіна НАНУ; Геохімії мінералогії та рудоутворення Інститут НАНУ, Укр. гідрометеорол. інститут, а також Проблем математичних машин і систем Інститут НАНУ та Центр проблем мор. геології, геоєкології та осадового рудоутворення при Президії НАНУ. Нині мор. дослідж. продовжують займатися усі перераховані одес. та київ. наук. й освітні установи, крім того, Одес. філію Інституту біології морів реорганізовано в Інститут мор. біології НАНУ, відділ. гідроакустики Мор. гідрофіз. інституту перепідпорядковано Інституту геофізики НАНУ (Одеса), Одес. відділ. Мор. риб. господарства та океанографії Пд. НДІ працює як самост. установа, а його Бердян. відділ. приєднано до НДІ Азов. моря, у складі Відділ. наук про Землю створ. Наук. гідрофіз. центр НАНУ (Київ).

Рекомендована література

1. Фізична океанологія. Терміни та визначення основних понять: ДСТУ 4474:2005. К., 2007.

Ю. П. Ільїн

Бібліографічний опис:

Морські науки / Ю. П. Ільїн // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-68568>. – Останнє поновлення : 2024.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).